

EUROOPA KOHTU OTSUS

4. juuli 2000*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Kohustuste rikkumist tuvastav Euroopa Kohtu otsus – Täitmata jätmine – EÜ asutamislepingu artikkel 171 (nüüd EÜ artikkel 228) – Rahalised karistused – Trahv – Jäätmed – Direktiivid 75/442/EMÜ ja 78/319/EMÜ

Kohtuasjas C-387/97,

Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindas õigustalituse ametnik M. Condou-Durande, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis c/o sama talituse ametnik C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

hageja,

keda toetasid

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindaja: Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Ühendkuningriigi suursaatkond, 14 boulevard Roosevelt,

menetlusse astuja,

versus

Kreeka Vabariik, keda esindasid välisministeeriumi Euroopa õiguse asjade eritalituse õigusnõunik A. Samoni-Rantu, sama talituse esindaja E.-M. Mamuna ja sama talituse erakorraline teaduslik nõustaja M. G. Karipsiadis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Kreeka suursaatkond, 117 Val Sainte-Croix,

kostja,

mille esemeks on tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud Euroopa Kohtu 7. aprilli 1992. aasta otsuse (kohtuasjas C-45/91: komisjon *vs.* Kreeka, EKL 1992, lk I-2509) täitmiseks hädavajalikke meetmeid ning eriti sellepärast, et ta ei ole veel koostanud ega rakendanud kavasid ja programme, mida on vaja asjaomase piirkonna jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, on Kreeka Vabariik rikkunud EÜ asutamislepingu artiklist 171 (nüüd EÜ artikkel 228) tulenevaid kohustusi; samuti mõista Kreeka Vabariigilt komisjoni kasuks „EÜ omavahendite“ arvele kandmiseks välja 24 600 eküü suurune trahv iga eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinemise päeva eest, mida arvestatakse alates käesolevas asjas kohtuotsuse kuulutamisest,

EUROOPA KOHUS,

---

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward, L. Sevón ja R. Schintgen, kohtunikud P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm (ettekandja), M. Wathelet ja V. Skouris,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kohtusekretär: ametnik L. Hewlett,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 29. juuni 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud poolte kohtukõned,

olles 28. septembri 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Euroopa Ühenduste Komisjon esitas EÜ asutamislepingu artikli 171 (nüüd EÜ artikkel 228) alusel hagiavalduse, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 14. novembril 1997, paludes tuvastada, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud Euroopa Kohtu 7. aprilli 1992. aasta otsuse (kohtuasjas C-45/91: komisjon *vs.* Kreeka, EKL 1992, lk I-2509) täitmiseks hädavajalikke meetmeid, ning eriti sellepärast, et ta ei ole veel koostanud ega rakendanud kavasid ja programme, mida on vaja asjaomase piirkonna jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, on Kreeka Vabariik rikkunud EÜ asutamislepingu artiklist 171 (nüüd EÜ artikkel 228) tulenevaid kohustusi; samuti mõista Kreeka Vabariigilt komisjoni kasuks „EÜ omavahendite“ arvele kandmiseks välja 24 600 eküü suurune trahv iga eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinemise päeva eest, mida arvestatakse alates käesolevas asjas kohtuotsuse kuulutamisest.

Ühenduse õigusnormid

2. Nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ (jäätmete kohta; EÜT L 194, lk 39, ELT eriväljaanne 15/01, lk 23) ja nõukogu 20. märtsi 1978. aasta direktiivi 78/319/EMÜ (mürgiste ja ohtlike jäätmete kohta; EÜT L 84, lk 43) versioonides, mis kehtisid põhjendatud arvamusega (mis päädis kohustuste rikkumise tuvastamisega eespool viidatud kohtuasjas komisjon *vs.* Kreeka) kehtestatud kahekuulise tähtaja möödumise hetkel, nõuti, et teatavate jäätmete kõrvaldamise alaseid liikmesriikide õigusakte ühtlustataks. Nagu ilmneb direktiivi 75/442 kolmandast ning direktiivi 78/319 neljandast põhjendusest, tahetakse nende direktiividega peamiselt tagada inimeste tervise ja keskkonna kaitse jäätmete kogumise, vedamise, töötlemise, hoidmise ja ladestamisega seotud kahjulike mõjude eest.
3. Selle eesmärgi saavutamise tagamiseks nõudsid direktiivid 75/442 ja 78/319, et liikmesriigid kehtestaksid teatavad õigusnormid ja võtaksid teatavaid muid meetmeid.

4. Esmalt pidid liikmesriigid direktiivi 75/442 artikli 4 kohaselt võtma vajalikud meetmed, et tagada jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda ning millega eelkõige ei ohustata vett, õhku, pinnast, taimi ega loomi, ei tekitata müra või haisust põhjustatud häiringuid ega kahjustata maapiirkondi ega erihuvi pakkuvaid kohti.
5. Direktiivi 78/319 artikli 5 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigid peavad võtma vajalikud meetmed, et tagada mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda ning millega eelkõige ei ohustata vett, õhku, pinnast, taimi ega loomi, ei tekitata müra või haisust põhjustatud häiringuid ega kahjustata maapiirkondi ega erihuvi pakkuvaid kohti. Nimetatud direktiivi artikli 5 lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid võtma vajalikud meetmed, et keelata mürgiste ja ohtlike jäätmete kontrollimatu hülgamine, kaadamine, ladestamine ja vedu ning nende üleandmine muudele rajatistele, asutustele või ettevõtetele kui need, mida on mainitud sama direktiivi artikli 9 lõikes 1.
6. Direktiivi 75/442 artiklis 5 on sätestatud, et liikmesriigid on kohustatud asutama või määrama pädeva asutuse või pädevad asutused, kes vastutavad teatud piirkonnas jäätmekõrvaldamistoimingutega seotud planeerimise, organiseerimise, lubade andmise ja järelevalve eest.
7. Direktiivi 75/442 artikli 6 esimese lõigu kohaselt peavad pädev asutus või pädevad asutused võimalikult kiiresti koostama ühe või mitu kava, mis käsitlevad kõrvaldatavate jäätmete liiki ja koguseid, üldisi tehnilisi nõudeid, sobilikke kõrvaldamiskohti ning konkreetsete jäätmetega seotud erimeetmeid. Nimetatud direktiivi artikli 6 teises lõigus on sätestatud, et kava või kavad võivad näiteks hõlmata füüsilisi või juriidilisi isikuid, kellel on luba jäätmete kõrvaldamiseks, kõrvaldamistoimingute hinnangukulusid ning asjakohaseid meetmeid, et edendada jäätmete kogumise, sortimise ja töötlemise ratsionaliseerimist.
8. Direktiivi 78/319 artikli 6 kohaselt peavad liikmesriigid määrama või asutama pädeva asutuse või pädevad asutused, kes vastutavad teatud piirkonnas mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisega seotud planeerimise, organiseerimise, lubade andmise ja järelevalve eest.
9. Direktiivi 78/319 artikli 12 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud, et pädevad asutused peavad koostama mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise programmid ja neid ajakohastama. Need programmid peavad peamiselt käsitlema kõrvaldatavate jäätmete liiki ja koguseid, kõrvaldamismeetodeid, spetsialiseerunud töötlemiskeskusi, kui see on vajalik, ning sobilikke ladestamiskohti.
10. Vastavalt Kreeka Vabariigi ühinemistingimusi ja aluslepingutesse tehtavaid muudatusi käsitleva akti artiklile 145 (EÜT 1979, L 291, lk 17, edaspidi „ühinemisakt“), oli Kreeka Vabariigil kuni 1. jaanuarini 1981 aega, et jõustada direktiivide 75/442 ja 78/319 sätete täitmiseks vajalikud meetmed.

Kohtuotsus komisjon vs. Kreeka

11. Eespool viidatud kohtuotsuses komisjon vs. Kreeka tuvastas Euroopa Kohus, et Kreeka Vabariik on rikkunud direktiivi 75/442 artiklitest 4 ja 6 ning direktiivi 78/319 artiklitest 5 ja 12 tulenevaid kohustusi.
12. Sellest kohtuotsusest nähtub, et kui komisjon sai teada teatavatest jätmete kõrvaldamise probleemidest Hania maakonnas Kreetal (Kreeka), nõudis ta Kreeka valitsuselt selle olukorra kohta selgitusi. Peamiselt küsis ta teavet prügila kohta Kouroupitose jõe suudmealal.
13. Kreeka valitsus vastas, et ta lõpetab selle prügila tegevuse ja rajab uued ladestamiskohad. Samas teatas ta, et seni, kuni uutes ladestuskohtades vajalikud infrastruktuuritööd veel käivad, ladestatakse Hania maakonna jäätmeid kuni 1988. aasta augusti lõpuni endiselt Kouroupitose prügilasse.
14. Pidades seda vastust ebarahuldavaks, saatis komisjon Kreeka Vabariigile märgukirja. Ta leidis, et rikkudes direktiivi 75/442 artiklit 4 ja direktiivi 78/319 artiklit 5, ei ole Kreeka valitsus võtnud mingeid meetmeid, et neid talle süüks pandavaid jätmeid kõrvaldada viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda. Lisaks rõhutas ta, et see liikmesriik ei ole veel koostanud direktiivi 75/442 artiklis 6 nõutavat jätmete kõrvaldamiskava ega direktiivi 78/319 artiklis 12 ette nähtud programmi mürgiste ja ohtlike jätmete kõrvaldamiseks. Ta lisan, et liikmesriik ei ole võtnud mingeid direktiivi 75/442 artiklis 7 kehtestatud kõrvaldamismeetmeid. Sellest järeldas ta, et Kreeka Vabariik on rikkunud direktiivi 75/442 artiklitest 4, 5, 6, 7 ja 13 ning direktiivi 78/319 artiklitest 5, 6, 12 ja 21 tulenevaid kohustusi.
15. Sellele kirjale vastates väitsid Kreeka võimud, et Hania elanikud on uute prügilate loomise kava vastu ning et seega kavatsevad võimud keskpikas perspektiivis rajada jätmete matmispaigad väiksematesse omavalitsusüksustesse ja pikemas perspektiivis prügi põletada ja ringlusse võtta.
16. 5. märtsil 1990 esitas komisjon põhjendatud arvamuse, mille ta saatis Kreeka Vabariigile. Seal leidis ta, et Kreeka võimud ei ole täitnud asutamislepingust tulenevaid kohustusi, kuna nad on Hania piirkonnas ikka veel direktiivide 75/442 ja 78/319 täitmiseks vajalike meetmete ettevalmistusstaadiumis.
17. Komisjon väitis kohustuste rikkumise hakis, mille ta Kreeka Vabariigi vastu esitas, et Kreeka võimud ei ole võtnud mingeid meetmeid, et kõrvaldada Hania piirkonna jäätmed, seadmata ohtu inimeste tervist ja kahjustamata keskkonda. Ta lisan, et pädevad asutused ei ole võtnud mingeid meetmeid, et rakendada tõelist kava, mille abil saavutataks selles piirkonnas ajakava alusel korralik jäätmehooldus. Ta esitas sama kriitika selle piirkonna mürgiste ja ohtlike jätmete kohta, mille suhtes ei olnud Kreeka asutused samuti võtnud asjakohaseid meetmeid ega nende kõrvaldamise programmi kehtestanud.
18. Kreeka Vabariik vastas, et alates 1989. kuni 1991. aastani on Hania piirkonna jätmete hoolduse ja ringlussevõtu kohta tehtud mitu uurimust. Kavandatud programmi rakendamine on aga kohalike elanike vastuseisu tõttu peatatud.
19. Eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka punktis 21 tõdes Euroopa Kohus, et ühinemisakti artikli 145 kohaselt oleks direktiive 75/442 ja 78/319 pidanud hakatama Kreekas rakendada hiljemalt 1. jaanuaril 1981. Lisaks meenutas ta, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa liikmesriik enda kaitseks tugineda sellistele riigisisestele

asjaoludele nagu ühenduse õigusakti täitmisel ilmnenud kohaldamisraskused, et õigustada ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist ja tähtaegade järgimata jätmist.

20. Sellest tulenevalt otsustas Euroopa Kohus:

„Kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud vajalikke meetmeid, et tagada Hania piirkonnas jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, ega ole selle piirkonna jaoks koostanud jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise kavasid ja programme, on Kreeka Vabariik rikkunud nõukogu 15. juuli 1975. aasta direktiivi 75/442/EMÜ (jäätmete kohta) artikleid 4 ja 6 ning nõukogu 20. märtsi 1978. aasta direktiivi 78/319/EMÜ (mürgiste ja ohtlike jäätmete kohta) artikleid 5 ja 12.“

Kohtueelne menetlus

21. Kuna eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka rakendamismeetmete kohta ei tulnud mingit teadet, meenutas komisjon 11. oktoobri 1993. aasta kirjaga Kreeka võimudele, et Kreeka Vabariik on selle kohtuotsusega süüdi mõistetud, ning rõhutas, et talle ei ole teatatud ühestki selle otsuse täitmiseks võetud meetmest.

22. Kreeka valitsus teatas 24. augusti 1994. aasta kirjaga komisjonile, et kohalik jäätmehoolduse alal pädev asutus sai Kopinadist ja Vardiast kahe jäätmete matmispaiga jaoks „esialgse nõusoleku“. Parajasti koostati nende prügilate keskkonnamõtjude hindamiseks tehtavaid uuringuid vastavalt riigisisestele õigusaktidele, millega võeti üle nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõtju hindamise kohta (EÜT L 175, lk 40, ELT eriväljaanne 15/01, lk 248–256) ning need uuringud pidid valmima enne 1994. aasta lõppu. Selle menetluse tulemusel sai pädev asutus siirduda lõpliku uuringu koostamise juurde selle prügila ehitamise, kasutuselevõtmise, järelevalve ning taastamise kohta, mis tundub neist kahest kohast kõige paremini sobivat.

23. Kuna komisjon ei saanud Kreeka valitsuselt ühtegi edasist teadet, otsustas ta algatada asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 ette nähtud menetluse. 21. septembril 1995 nõudis ta Kreeka valitsuselt, et see selgitaks kahekuiise tähtaja jooksul, miks eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka on täitmata.

24. Kreeka valitsus teatas 14. detsembri 1995. aasta kirjaga komisjonile, et Hania piirkonna volikogu on ühe jäätmeladestuskoha välja valinud ning sellest tulenevalt hakatakse jäätmete kõrvaldamise programmi rakendama.

25. Komisjon leidis, et sellest vastusest ilmneb selgelt, et Kreeka võimud ei ole neli aastat pärast eespool viidatud kohtuotsust komisjon *vs.* Kreeka selle täitmiseks ikka veel meetmeid võtnud, et täitemeetmed on alles esialgses staadiumis ning jäätmete kõrvaldamise kavasid või -programme ei saa veel rakendada. Nii ladestati komisjoni väitel jäätmeid Kouroupitose prügilasse edasi, seades ohtu inimeste tervise ja kahjustades keskkonda.

26. 6. augusti 1996. aasta põhjendatud arvamusega tuvastas komisjon, et kuna Kreeka Vabariik ei ole võtnud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks hädavajalikke meetmeid, ning eriti sellepärast, et ta ei ole veel koostanud ega rakendanud

kavasid ja programme, mida on vaja asjaomase piirkonna jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, on Kreeka Vabariik rikkunud EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi.

27. Komisjon nõudis, et Kreeka Vabariik võtaks asutamislepingu artikli 171 lõike 2 kohaselt kõik selle põhjendatud arvamuse täitmiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul alates selle kättesaamisest. Lisaks juhtis komisjon Kreeka võimude tähelepanu asjaolule, et selle eest, et Kreeka Vabariik on jätnud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmata, võib määrata trahvi, mille summa, mida Euroopa Kohus asutamislepingu artikli 171 lõike 2 alusel nõuab, määrab komisjon kindlaks oma hagi esitamise hetkel esinenud asjaolude põhjal.
28. Oma 11. novembri 1996. aasta vastuses mainisid Kreeka võimud riiklikku jäätmekava, mida tagatakse ja rakendatakse maakonna kui piirkonna tasemel ning mille jaoks on vajalikud vahendid kättesaadavad ning eraldatud. Hania maakonna piirkondliku jäätmekava kohta märkisid Kreeka võimud, et tegemist on üldise jäätmeprogrammi rakendamisega, mis hõlmab:
  - jäätmete sortimist tekkekohas;
  - jäätmete mehaanilise ringlussevõtu tehase ehitamist ja kasutuselevõtmist;
  - jäätmete matmispaiga rajamist ja kasutuselevõttu;
  - piirkonna taastamist, mis on muutunud vajalikuks jäätmete kontrollimatu kõrvaldamise tõttu Kouroupitose prügilas.
29. Kouroupitose prügilasse ladestatud jäätmete kohta märkisid Kreeka võimud, et nad on viinud kohalike probleemide lahendamiseks läbi toiminguid ja võtnud konkreetseid sekkumismeetmeid, et lahendada lõplikult selle prügila probleem, mille jaoks nad on välja töötanud eraldi jäätmeprogrammid.
30. Mürgiste ja ohtlike jäätmete, eriti haigla jäätmete hoolduse kohta teatasid Kreeka võimud, et nad on võtnud hulgaliselt meetmeid seoses jäätmehoolduse alaste uuringute ja sellega seotud tööde rahastamisega ning et Hania maakonna asutused on astunud vajalikke samme mehaanilise ringlussevõtu tehase ja jäätmete matmispaiga rajamiseks. Pädevate asutuste arvates pidi selle programmi lõpuleviimine Kouroupitose probleemi lahendama ja korraldama jäätmehoolduse Hania piirkonnas.
31. 28. augusti 1997. aasta kirjaga andsid Kreeka võimud Hania maakonna jäätmehooldusmenetluse edenemise kohta täiendavaid andmeid. Eriti märkisid nad, et jäätmete matmispaiga rajamiseks välja valitud koha jaoks on saadud esialgne nõusolek ning et jäätmete ringlussevõtu- ja kompostimistehase keskkonnamõtjude uuring on lõpule viidud, samuti on lõpule jõudnud piiratud rahvusvahelise pakkumismenetluse esimene etapp.
32. Kuna komisjon ei pidanud neid vastuseid rahuldavaks, leidis ta, et eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks ei ole ikka veel meetmeid võetud ning otsustas seega esitada käesoleva hagi.

Poolte nõuded

33. Komisjon palub Euroopa Kohtul tuvastada, et Kreeka Vabariik on rikkunud asutamislepingu artiklist 171 tulenevaid kohustusi, ning määrata talle eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks vajalike meetmete võtmisega viivitamise iga päeva eest 24 600 euro suurune trahv ning mõista talt välja kohtukulud.
34. Euroopa Kohtu presidendi 29. septembri 1998. aasta määrusega andis Euroopa Kohus Ühendkuningriigile loa komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astuda. Ühendkuningriik ei ole siiski nõudeid esitanud.
35. Kreeka valitsus palub Euroopa Kohtul esimese võimalusena kuulutada hagi vastuvõetamatuks või jätta see põhjendamata ning mõista kohtukulud välja komisjonilt. Teise võimalusena palub Kreeka valitsus, et Euroopa Kohus määraks trahvi suuruse sellise raskus- ja kestuskoeffitsiendi alusel, mis oleks Kreeka Vabariigile soodsamad kui komisjoni kasutatud koeffitsiendid, ning võttes arvesse, kui suurel määral on Kreeka Vabariik täitnud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka.

Vastuvõetavus

36. Kreeka valitsus väidab 3. märtsi 1982. aasta otsusele (kohtuasjas 14/81: Alpha Steel *vs.* komisjon, EKL 1982, lk 749, punkt 28), 13. novembri 1990. aasta otsusele (kohtuasjas C-331/88: Fedesa jt, EKL 1990, lk I-4023, punkt 42), ettepanekule, mille kohtujurist Fennelly tegi kohtuasjas C-334/94: komisjon *vs.* Prantsusmaa (7. märtsi 1996. aasta otsus, EKL 1996, lk I-1307), ning osale õiguskirjandusele tuginedes, et hagi on vastuvõetamatu, kuna Euroopa Liidu lepingust tuleneva asutamislepingu artikli 171 lõige 2 jõustus 1. novembril 1993, s.t pärast seda, kui asutamislepingu artikli 171 alusel algatati kohustuste rikkumise menetlus eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmata jätmise pärast.
37. Asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 on sätestatud liikmesriikidele mõistetavad väga rasked karistused, seega kujutab see endast rangemat eeskirja, mida ei saa põhimõtteliselt tagasiulatuvalt kohaldada.
38. Liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus algatati eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmata jätmise pärast 11. oktoobril 1993, kui komisjon, kes ei olnud saanud selle otsuse täitmise kohta mingit teavet, pöördus Kreeka võimude poole, et meenutada neile, et Kreeka Vabariik on nimetatud otsusega süüdi mõistetud, ning määrata tähtaeg, mille jooksul nad peavad selle süüdimõistva otsuse täitmiseks võetud meetmetest teatama.
39. Kreeka valitsus väidab, et kuigi trahv puudutab tulevikku, mitte minevikku, ning seda ei kohaldata tagasiulatuvalt, sisaldab see siiski tagasiulatuvaid elemente. Asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 ette nähtud menetlus eeldab sisuliselt mineviku arvessevõtmist ning trahvi arvutamine toimub minevikuks sooritatud tegudega seotud andmete ja kriteeriumide alusel. Komisjon püüab lasta karistada varasema käitumise eest, samas kui tema eesmärk on tulevikus, nimelt vältida „distsiplineerimatu“ liikmesriigi edaspidiseid rikkumisi.
40. Komisjon vastab, et ei ole võimalik tugineda sellele, nagu kohaldataks asutamislepingu artikli 171 lõiget 2 tagasiulatuvalt. Käesolev hagi erineb eespool viidatud kohtuasjast

komisjon vs. Prantsusmaa, kuna käesoleval juhul on kõik kohustuste rikkumise menetluse faasid toimunud pärast Euroopa Liidu lepingu jõustumist.

41. Lisaks ei ole karistusi ka tagasiulatavalt kohaldatud. Komisjoni soovitatud trahvi ei saa lugeda kriminaalkaristuseks, kuna see määratakse edaspidise käitumise mõjutamiseks.
42. Selles osas piisab, kui nentida, et kõik kohtueelse menetluse faasid, eriti 21. septembri 1995. aasta märgukirja saatmine, on toimunud pärast Euroopa Liidu lepingu jõustumist. Kreeka valitsuse viidatud 11. oktoobri 1993. aasta kiri ei kuulu sellesse menetlusse. Teiseks on Kreeka valitsuse argument selle kohta, et trahvi suuruse määramisel võetakse arvesse minevikuga seotud andmeid ja kriteeriume, kohtuasja sisulisest uurimisest, eriti asutamislepingu artikli 171 lõikes 2 mainitud trahvi esemest lahutamatu.
43. Neil asjaoludel tuleb Kreeka valitsuse esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Põhiküsimus

44. Esiteks tuleb uurida, kas Kreeka Vabariigile direktiivi 75/442 artiklitest 4 ja 6 ning direktiivi 78/319 artiklitest 5 ja 12 tulenevad kohustused on kehtiva ühenduse õiguse kohaselt endiselt säilinud.
45. Selles osas tuleb meenutada, et direktiivi 75/442 muudeti põhjalikult nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ (EÜT L 78, lk 32, ELT eriväljaanne 15/02, lk 3–8). Direktiivi 91/156 artiklist 1 selgub tõepoolest, et direktiivi 75/442 artiklid 1–12 on asendatud artiklitega 1–18 ning et lisatud on kolm lisa.
46. Direktiiv 78/319 tunnistati alates 12. detsembrist 1993 kehtetuks ja asendati nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiiviga 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta (EÜT L 377, lk 20, ELT eriväljaanne 15/02, lk 78–86). Nõukogu 27. juuni 1994. aasta direktiivis 94/31/EÜ, millega muudeti direktiivi 91/689/EMÜ (EÜT L 168, lk 28, ELT eriväljaanne 15/02, lk 376–376), lükati direktiivi 78/319 kehtetuks tunnistamine 27. juunile 1995.
47. Nende sätete võrdleval uurimisel selgub, et direktiivi 75/442 muudetud versioonis muutusid mõned direktiivi 75/442 sätted rangemaks (9. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-365/97: komisjon vs. Itaalia, EKL 1999, lk I-7773, punkt 37). Nii jäävad direktiivi 75/442 artiklis 4 liikmesriikidele seatud kohustused muudetud direktiivi 75/442 artikli 4 esimese lõigu kohaselt kehtima (eespool viidatud 9. novembri 1999. aasta otsuse komisjon vs. Itaalia punkt 61). Direktiivi 75/442 artiklis 6 ette nähtud jäätmete kõrvaldamise kavade koostamise kohustusele vastab nüüd muudetud direktiivi 75/442 artiklis 7 sätestatud kohustus koostada jäätmekavad.
48. Ka direktiivi 78/319 artiklis 5 liikmesriikidele seatud kohustused kehtivad muudetud direktiivi 75/442 artikli 4 alusel endiselt. Direktiivi 78/319 artikli 5 lõikest 1 tulenev kohustus kõrvaldada mürgised ja ohtlikud jäätmed viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, on nüüd sätestatud muudetud direktiivi 75/442 artikli 4 esimeses lõigus, mis muudeti direktiivi 91/689 artikli 1 lõikes 2 kohaldatavaks ka ohtlike jäätmete suhtes.
49. Teiseks on direktiivi 78/319 artikli 5 lõikes 2 liikmesriikidele sätestatud täpne kohustus võtta vajalikud meetmed, et keelata mürgiste ja ohtlike jäätmete kontrollimata hülgamine, kaadamine, ladestamine ja vedu ning nende üleandmine muudele rajatistele, asutustele või

ettevõtetele kui need, mida on mainitud sama direktiivi artikli 9 lõikes 1. Nüüd on see kohustus sätestatud muudetud direktiivi 75/442 artikli 4 teises lõigus.

50. Direktiivi 78/319 artiklis 12 ette nähtud mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogrammide koostamise ja ajakohastamise kohustusele vastab nüüd direktiivi 91/689 artikli 6 lõikes 1 sätestatud kohustus koostada ohtlike jäätmete käitlemiskavad.
51. Eelnevast nähtub, et Kreeka Vabariigile direktiivi 75/442 artiklitest 4 ja 6 ning direktiivi 78/319 artiklitest 5 ja 12 tulenevad kohustused on kehtiva ühenduse õiguse kohaselt endiselt säilinud.

Kohustuste ulatus, mille rikkumine tuvastati eespool viidatud kohtuotsusega komisjon vs. Kreeka

52. Komisjon väidab, et Kreeka Vabariik oleks täitnud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka täitmise kohustuse, mis tuleneb asutamislepingu artiklist 171, kui ta oleks koostanud ning rakendanud direktiivi 75/442 artiklis 6 ja direktiivi 78/319 artiklis 12 ette nähtud kavade ja programmide. Tema väitel saab direktiivi 75/442 artiklitest 4 ja 6 ning direktiivi 78/319 artiklist 12 tulenevaid kohustusi täita ainult neis direktiivides ette nähtud kavade ja programmide vastuvõtmise ja konkreetse rakendamise teel.
53. Kreeka valitsuse esitatud andmetest selgus aga, et direktiivi 75/442 artiklis 6 nõutav jäätmete kõrvaldamiskava ja direktiivi 78/319 artiklis 12 nõutav mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise programm on alles esialgses staadiumis ning et Kourouplitost kasutati endiselt Hania piirkonna jäätmete kontrollimatuks kõrvaldamiseks.
54. Kreeka valitsus rõhutab, et liikmesriik võiks väga hästi koostada direktiivi 75/442 artiklis 6 ja direktiivi 78/319 artiklis 12 nõutavad kavade ja programmide ning need komisjonile saata, ilma et ta samas võtaks direktiivi 75/442 artiklis 4 ja direktiivi 78/319 artiklis 5 nõutavaid hädavajalikke meetmeid. Samuti võiks liikmesriik hoopis vastupidiselt võtta direktiivi 75/442 artiklis 4 ja direktiivi 78/319 artiklis 5 nõutavad hädavajalikud meetmed, ilma et ta samas koostaks ja saadaks komisjonile direktiivi 75/442 artiklis 6 ja direktiivi 78/319 artiklis 12 nõutavad kavade ja programmide; viimasel juhul puudutab rikkumine ainult neid viimaseid sätteid.
55. Tuleb rõhutada, et kuigi direktiivi 75/442 artiklis 4 ei ole täpsustatud nende meetmete konkreetset sisu, mis tuleb võtta, et tagada jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, seab ta liikmesriikidele siiski siduva eesmärgi, jättes samal ajal hindamisruumi taoliste meetmete vajaduse hindamiseks (eespool viidatud 9. novembri 1999. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Itaalia punkt 67).
56. Nii leidis Euroopa Kohus, et keskkonna märkimisväärne halvenemine pikema perioodi vältel, ilma et pädevad ametivõimud sekkuksid, võib tähendada, et liikmesriigid on ületanud neile selle sättega antud hindamisruumi (eespool viidatud 9. novembri 1999. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Itaalia punkt 68).
57. Samamoodi võib analüüsida direktiivi 78/319 artiklit 5.
58. Lisaks tuleb nentida, et direktiivi 75/442 artiklist 4 ja direktiivi 78/319 artiklist 5 tulenevad kohustused ei sõltu spetsiifilisematest kohustustest, mis on sätestatud direktiivi

75/442 artiklites 5–11 jäätmete kõrvaldamise toimingute planeerimise, organiseerimise ja järelevalve kohta ning direktiivi 78/319 artiklis 12 mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise kohta. Sama kehtib ka vastavate muudetud direktiivi 75/442 ja direktiivi 91/689 kohaldamisalasse kuuluvate kohustute kohta.

59. Seega tuleb kindlakstegemiseks, kas Kreeka Vabariik on täitnud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmise kohustuse, kontrollida seda, kas kohustused, mille rikkumine nimetatud otsuses tuvastati, on vahepeal täidetud, ükshaaval, kui need kohustused on üksteisest sõltumatud.

Asutamislepingu artikli 171 lõikest 1 tulenevad kohustused

60. Enda kaitseks väidab Kreeka valitsus, et jätkuvalt Kouroupitose orgu heidetavate jäätmete maht on märkimisväärselt kahanenud, kuna esiteks ladestatakse osa neist sobivatesse kohtadesse neljas Hania maakonna alla kuulavas omavalitsusüksuses (Sfakia, Kalyves, Selino ja Kissamo) ning teiseks on rajatud paberi sortimis- ja ringlussevõtusüsteem.
61. Soudas asuva Ameerika sõjaväebaasi mürgiseid ja ohtlikke jäätmeid ei ladestata Kouroupitose orgu enam 1996. aastast saadik, vaid need antakse üle eraettevõtjale, kes toimetab need töötlemiseks välismaale. Sama kehtib ka haiglajäätmete kohta, mis laaditakse erisõidukile ning hoitakse külmhoidlas, kuni nad pürolüüsi teel põletatakse. Süsivesinike setete kohta kinnitab Kreeka valitsus, et need ladustatakse sobivasse kohta, kuni need saadetakse välismaale. Mineraalõlijäätmed antakse üle Hania maakonna omavalitsusele, et need veetaks regenererimistehasesse ning paakautod ei lase settekaevude sisu enam Kouroupitosse, kuna Hania piirkonda on ehitatud biopuhastusjaam.
62. Selles osas tuleb esmalt meenutada, et alguses esitati komisjonile 22. septembril 1987 kaebus, et enamiku Hania maakonna omavalitsusüksuste jäätmed heidetakse kontrollimatult Kouroupitose suudmealale, mis asub Akrotiri poolsaarel. Nende jäätmete hulgas olid ka selle piirkonna sõjaväebaaside, haiglate ja kliinikute jäätmed ning soolavabrikute, linnufarmide, tapamajade ja kõigi selle piirkonna tööstusettevõtete jäägid.
63. Kreeka valitsuse esitatud uuringust „Environmental impact of uncontrolled solid waste combustion in the Kouroupitos’ Ravine, Crete“ (Kreetal Kouroupitose orus toimuva tahkete jäätmete kontrollimatu põletamise keskkonnamõju), mille tegi Kreetal Polütehnilise kooli keskkonnatehnoloogia ja -korralduse laboratoorium koostöös Müncheneri ökoloogilise keemia instituudiga, selgub, et:

„[...] Tahked jäätmed kõrvaldatakse Kouroupitose orus, mis asub Haniast 30 km ida pool Akrotiri poolsaarel. Jäätmed lastakse ilma ettevaatusabinõudeta mäeharjalt orgu, merest 200 m kaugusele. Jäätmed on põlenud umbes 10 aastat, ilma et tuld oleks suudetud kontrolli alla võtta, kuna põlemist toidab orgaanilise aine suur määr. See jäätmete kõrvaldamiseks sobimatu meetod koos tahkete jäätmete kontrollimatu põlemisega on põhjustanud keskkonnaohtliku olukorra, kuna prügilast nõrgvesi valgub merre ja põlemisjäägid levivad nii pinnasesse kui ka merre.“

64. Esiteks, mis puutub direktiivi 75/442 artiklis 4 sätestatud kohustusse kõrvaldada jäätmed viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, ei eita Kreeka valitsus, et tahkeid jäätmeid, eriti majapidamisjäätmeid, lastakse endiselt Kouroupitosse.

65. Hania maakonna 7. mail ja 18. augustil 1988 saadetud kirjadest keskkonnaministeeriumile, mille Kreeka valitsus on esitanud, selgub, et enamik jäätmeid jõuab ikkagi kontrollimatult ja seadusevastaselt Kouroupitose orgu, kuhu satuvad praegu kõik Hania linnastu majapidamisjäätmed.
66. Kreeka valitsus võtab oma vasturepliigis omaks, et „igal juhul saab täiesti rahuldavaks pidada ainult probleemi lõplikku lahendust, mis seisneb Kouroupitose kasutamise lõpetamises ja tänapäevase, nõuetekohase ja tõhusa süsteemi loomises“.
67. Lisaks selgub eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka punktist 10, et Kreeka valitsus vastas 15. märtsil 1988 komisjonile, et ta lõpetab selle prügila tegevuse pärast 1988. aasta augustit ning rajab uued ladestamiskohad.
68. Tuleb nentida, et seda pole ikka veel tehtud.
69. Kreeka valitsuse väitel on pädevad asutused, kes on kavatsenud rajada Hordakiose omavalitsusüksuses Strongylo Kefalis mehaanilise ringlussevõtu ja kompostimistehase ja jäätmete sanitaarse matmispaiga ning need kasutusele võtta, on põrkunud murelike inimeste vastuseisule, mis avaldub haldusasutustele ja pädevatele kohtutele neid kahte rajatist puudutavate haldusotsuste vastu esitatud kaebustes ja hagides.
70. Kuid nagu juba meenutati eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka punktis 21, ei saa liikmesriik väljakujunenud kohtupraktika kohaselt enda kaitseks tugineda sellistele riigisisestele asjaoludele nagu ühenduse õigusakti täitmisel ilmnenu kohaldamisraskused, et õigustada ühenduse õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist ja tähtaegade järgimata jätmist.
71. Järelikult tuleb tõdeda, et Kreeka Vabariik ei ole täitnud eespool viidatud kohtuotsust komisjon vs. Kreeka, kuna ta rikub endiselt direktiivi 75/442 artiklist 4 tulenevaid kohustusi võtta vajalikud meetmed, et tagada Hania piirkonnas jäätmete kõrvaldamine viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda.
72. Teiseks, mis puutub direktiivi 78/319 artiklis 5 sätestatud kohustusse kõrvaldada mürgised ja ohtlikud jäätmed viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, tuleb selle täitmise kohta nentida, et Kreeka valitsuse väide, et mürgiseid ja ohtlikke jäätmeid Kouroupitosse enam alates 1996. aastast saadik ei ladestata, saab kohtutoimikut uurides kinnitust. Selle väite on üksnes osaliselt vaidlustanud komisjon, kes möönab, et mürgiste ja ohtlike jäätmete kogus on vähenenud.
73. Sellistel asjaoludel tuleb rõhutada, et käesolevas menetluses peab komisjon esitama Euroopa Kohtule vajalikud andmed, otsustamaks, millises ulatuses on liikmesriik täitnud rikkumise tuvastanud kohtuotsuse.
74. Selliste andmete puudumisel tuleb nentida, et ei ole tõendatud, et Kreeka Vabariik oleks jätnud täies ulatuses täitmata kohustuse kõrvaldada Hania piirkonna mürgised ja ohtlikud jäätmed kooskõlas direktiivi 78/319 artikliga 5.
75. Kolmandaks, mis puutub jäätmete kõrvaldamise kavade koostamise ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogrammide koostamise ja ajakohastamise kohustuse täitmisse, millest esimene on sätestatud direktiivi 75/442 artiklis 6 ja teine direktiivi 78/319 artiklis 12, tuleb nentida, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole osaliste

sisuliste meetmete või fragmentaarsete õigusnormidega võimalik täita liikmesriigi kohustust koostada teatud eesmärkide saavutamiseks üldine programm (28. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-298/97: komisjon vs. Hispaania, EKL 1998, lk I-3301, punkt 16).

76. Vastupidiselt Kreeka valitsuse väidetule ei saa kavadeks või programmideks, mille liikmesriigid peavad direktiivi 75/442 artikli 6 ja direktiivi 78/319 artikli 12 kohaselt kehtestama, lugeda õigusnorme või konkreetseid meetmeid, mis moodustavad üksnes kogumi piiratud ulatusega normatiivseid sekkumisi, mis ei suuda endast kujutada jäätmete ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise organiseeritud ega sidusat süsteemi (vt analoogia alusel 25. novembri 1998. aasta otsust kohtuasjas C-214/96: komisjon vs. Hispaania, EKL 1998, lk I-7661, punkt 30).
77. Järelikult tuleb tõdeda, et Kreeka Vabariik ei ole täitnud eespool viidatud kohtuotsust komisjon vs. Kreeka ka selles osas, et ta rikub endiselt direktiivi 75/442 artiklist 6 ja direktiivi 78/319 artiklist 12 tulenevaid kohustusi koostada jäätmete kõrvaldamise kavad ning mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogrammid.
78. Kõigi eelnevate kaalutluste tõttu tuleb tõdeda, et kuna Kreeka valitsus ei ole võtnud vajalikke meetmeid, et tagada Hania piirkonnas jäätmete kõrvaldamine vastavalt direktiivi 75/442 artiklile 4 viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, ega ole selle piirkonna jaoks kehtestanud jäätmete kõrvaldamise kavasid, nagu on sätestatud direktiivi 75/442 artiklis 6, ega mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamise programme, nagu on ette nähtud direktiivi 78/319 artiklis 12, ei ole Kreeka Vabariik eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka täitmiseks kõiki meetmeid võtnud ning on rikkunud asutamislepingu artiklist 171 tulenevaid kohustusi.

Trahvi suuruse määramine

79. Lähtudes arvutusmeetodist, mille komisjon määras kindlaks oma 21. augusti 1996. aasta teatises 96/C 242/07 asutamislepingu artikli 171 rakendamise kohta (EÜT C 242, lk 6) ja 28. veebruari 1997. aasta teatises 97/C 63/02 EÜ asutamislepingu artiklis 171 ette nähtud trahvi arvutusmeetodi kohta (EÜT C 63, lk 2), tegi komisjon Euroopa Kohtule ettepaneku mõista eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka täitmata jätmise eest karistuseks 24 600 eküü suurune trahv iga otsuse täitmisega hilinetud päeva eest, alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamise päevast kuni rikkumise lõpetamise päevani. Komisjon leiab, et trahvi kujul mõistetav rahaline karistus on kõige kohasem vahend eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. Kreeka täitmise eesmärgi saavutamiseks võimalikult lühikese aja jooksul.
80. Kreeka valitsus palub, et Euroopa Kohus määraks trahvi suuruse sellise raskus- ja kestuskoefitsiendi alusel, mis oleks Kreeka Vabariigile soodsamad kui komisjoni kasutatud koefitsiendid. Ta väidab, et rikkumise kestusega seotud koefitsient, mille komisjon on ühepoolsetl määranud ilma kohtuotsuse täitmise määra uurimata, ei kajasta tegelikku olukorda ning on Kreeka Vabariigi vastu ebaõiglane. Kreeka valitsus leiab, et kuigi komisjonil on kaalutusõigus, mis võimaldab määrata rikkumise raskust, kestust ja liikmesriigi maksevõimet peegeldavad koefitsiendid ilma nende riikide nõusolekuta, kuulub selle hindamine, kas see on õiglane, proportsionaalne ja aus, üksnes Euroopa Kohtu pädevusse.

81. Seoses sellega tuleb meenutada, et asutamislepingu artikli 171 lõikes 1 on sätestatud, et kui Euroopa Kohus leiab, et liikmesriik ei ole täitnud asutamislepingust tulenevat kohustust, siis nõutakse sellelt riigilt Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist.
82. Asutamislepingu artiklis 171 ei ole täpsustatud tähtaega, mille jooksul kohtuotsus tuleb täita. Siiski tuleb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ühenduse õiguse viivitamatu ja ühetaolise kohaldamise huvides alustada otsuse täitmist otsekohe ning see tuleb võimalikult kiiresti lõpule viia (6. novembri 1985. aasta otsus kohtuasjas 131/84: komisjon vs. Itaalia, EKL 1985, lk 3531, punkt 7; 13. juuli 1988. aasta otsus kohtuasjas 169/87: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 1988, lk 4093, punkt 14, ja eespool viidatud 7. märtsi 1996. aasta otsuse komisjon vs. Prantsusmaa punkt 31).
83. Kui asjaomane liikmesriik ei ole võtnud Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks vajalikke meetmeid tähtaja jooksul, mille komisjon on seadnud asutamislepingu artikli 171 lõike 2 esimese lõigu alusel vastu võetud põhjendatud arvamuses, võib komisjon anda asja Euroopa Kohtusse. Vastavalt asutamislepingu artikli 171 lõike 2 teisele lõigule näitab komisjon ära põhisumma või trahvi suuruse, mida ta asjaolusid arvestades peab sobivaks lasta asjassepuutuval liikmesriigil maksta.
84. Kuna asutamislepingus selle kohta sätted puuduvad, tuleb nõustuda, et komisjon võib kehtestada suuniseid, mille eesmärk on määrata kindlaks põhisummade või trahvide arvutamise eeskirjad, mida ta soovib Euroopa Kohtul järgida, eriti selleks, et tagada liikmesriikide võrdne kohtlemine.
85. Selle kohta on eespool viidatud teatises 96/C 242/07 sätestatud, et trahvi või karistusmakse summa määramisel tuleb silmas pidada selle vahendi eesmärki, s.t tagada ühenduse õiguse tõhus kohaldamine. Seega leiab komisjon, et summa tuleb arvutada kolme põhikriteeriumi alusel, milleks on rikkumise raskus, kestus ja vajadus tagada karistuse hoiatav toime, et rikkumine ei korduks.
86. Eespool viidatud teatises 97/C 63/02 on esitatud matemaatilised muutujad, mida trahvisumma arvutamisel kasutatakse, nimelt ühtne baassumma, raskuskoefitsient, kestuskoefitsient ning tegur, mis kajastab liikmesriigi maksevõimet, nii et arvestataks nii trahvi proportsionaalsust kui ka hoiatavust; viimane arvutatakse välja vastavalt liikmesriikide sisemajanduse kogutoodangule ja nende häälte arvule nõukogus.
87. Need suunised, mis määravad kindlaks käitumisliini, mida komisjon kavatseb järgida, aitavad tagada tema tegevuse läbipaistvust, prognoositavust ja õiguskindlust, eesmärgiga saavutada komisjoni soovitatavate trahvisummade proportsionaalsus.
88. Seoses sellega tundub komisjoni ettepanek võtta korraga arvesse nii asjaomase liikmesriigi sisemajanduse kogutoodangut kui ka tema häälte arvu nõukogus olevat asjakohane, kuna nii on võimalik kajastada liikmesriigi maksevõimet, tehes samas eri liikmesriikide vahel mõistlikkuse piires vahet.
89. Tuleb rõhutada, et need komisjoni ettepanekud ei ole Euroopa Kohtu jaoks siduvad. Tegelikult on isegi asutamislepingu artikli 171 lõike 2 kolmandas lõigus sätestatud, et kui „Euroopa Kohus leiab, et asjassepuutuv liikmesriik ei ole tema otsust täitnud, võib ta sellele määrata põhisumma või trahvi“. Siiski kujutavad need ettepanekud endast kasulikku lähtepunkti.

90. Kuna esiteks on trahvi põhieesmärk see, et liikmesriik lõpetaks rikkumise võimalikult kiiresti, tuleb trahvisumma määrata nii, et see vastaks asjaoludele ning oleks nii tuvastatud rikkumise kui ka asjaomase liikmesriigi maksevõimega proportsionaalne.
91. Teiseks võib asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmise kiireloomulisus eri rikkumisjuhtudel varieeruda.
92. Sellest vaatepunktist ning nagu soovitas ka komisjon, on peamised kriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta, et tagada trahvi toime sunnivahendina ja ühenduse õiguse ühetaoline kohaldamine, põhimõtteliselt rikkumise kestus, raskusaste ja asjaomase liikmesriigi maksevõime. Nende kriteeriumide kohaldamiseks tuleb arvesse võtta eelkõige täitmata jätmise tagajärgi era- ja avalikele huvidele ning asjaomase liikmesriigi kohustuste täitmisele suunamise kiireloomulisust.
93. Käesoleval juhul tuleb rõhutada, et võttes arvesse kõnealuseid rikkumisi, mis jätkuvad praeguseni, kujutab trahvi maksmine endast tõepoolest antud asjaolude puhul kõige kohasemat vahendit.
94. Mis puutub rikkumise raskusesse ning eriti täitmata jätmise tagajärgedesse era- ja avalikele huvidele, tuleb tõdeda, et kohustus kõrvaldada jäätmed viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, kuulub ühenduse keskkonnapoliitika eesmärkide hulka, mis on sätestatud EÜ asutamislepingu artiklist 130r (nüüd muudetuna EÜ artikkel 174). Direktiivi 75/442 artiklist 4 tuleneva kohustuse rikkumine võib juba selle kohustuse olemuse tõttu seada inimeste tervise otsesesse ohtu ja kahjustada keskkonda ning seda tuleb teiste kohustuste rikkumisega võrreldes lugeda eriti raskeks.
95. Mis puutub direktiivi 75/442 artiklis 6 sätestatud jäätmete kõrvaldamise kavade koostamise ning mürgiste ja direktiivi 78/319 artiklis 12 sätestatud ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogrammide koostamise ja ajakohastamise kohustusse, siis tuleb nende konkreetsemate kohustuste rikkumist lugeda raskeks, kuna nende konkreetsete kohustuste täitmine on direktiivi 75/442 artiklis 4 ja direktiivi 78/319 artiklis 5 käsitletud eesmärkide täielikuks saavutamiseks vajalik tingimus.
96. Niisiis ei saa asjaolu, et mürgiste ja ohtlike jäätmete koguse vähendamiseks on vastavalt direktiivi 78/319 artiklile 5 meetmeid võetud, vastupidiselt komisjoni väidetule mõjutada direktiivi 78/319 artiklis 12 nõutava mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogrammide koostamise ja ajakohastamise kohustuse rikkumise raskust.
97. Lisaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et ei ole tõendatud, et Kreeka Vabariik oleks jätnud täies ulatuses täitmata direktiivi 78/319 artiklile 5 vastava kohustuse kõrvaldada Hania piirkonna mürgised ja ohtlikud jäätmed.
98. Rikkumise kestuse kohta tuleb nentida, et see on märkimisväärne, isegi kui arvestada seda alates Euroopa Liidu lepingu jõustumiskuupäevast, mitte eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka kuulutamise kuupäevast.
99. Kõiki eelnevaid tegureid arvesse võttes tuleb Kreeka Vabariigilt mõista komisjoni kasuks „EÜ omavahendite“ arvele kandmiseks välja 20 000 euro suurune trahv eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinemise iga päeva eest, alates käesoleva otsuse kuulutamisest kuni eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseni.

Kohtukulud

100. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Kreeka Vabariik on kohtuvaidluse põhiosas kaotanud, tuleb kohtukulud mõista välja Kreeka Vabariigilt. Kodukorra artikli 69 lõike 4 alusel kannab Ühendkuningriik oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

otsustab:

1) Kuna Kreeka valitsus ei ole võtnud vajalikke meetmeid, et tagada Hania piirkonnas jäätmete kõrvaldamine vastavalt direktiivi 75/442 artiklile 4 viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda, ega ole selle piirkonna jaoks kehtestanud jäätmete kõrvaldamise kavasid, nagu on sätestatud direktiivi 75/442 artiklis 6, ega mürgiste ja ohtlike jäätmete kõrvaldamisprogramme, nagu on ette nähtud direktiivi 78/319 artiklis 12, ei ole Kreeka Vabariik eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks kõiki meetmeid võtnud ning on rikkunud asutamislepingu artiklist 171 tulenevaid kohustusi.

2) Mõista Kreeka Vabariigilt komisjoni kasuks „EÜ omavahendite“ arvele kandmiseks välja 20 000 euro suurune trahv eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseks vajalike meetmete võtmisega hilinemise iga päeva eest, alates käesoleva otsuse kuulutamisest kuni eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Kreeka täitmiseni.

3) Mõista kohtukulud välja Kreeka Vabariigilt.

4) Jätta Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi kohtukulud tema enda kanda.

Rodríguez Iglesias

Moitinho de Almeida

Edward

Sevón

Schintgen

Kapteyn

Gulmann

Puissochet

Hirsch

Jann

Ragnemalm

Wathelet

Skuris

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 4. juulil 2000 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias